

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Академічне товариство імені М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)
Державний Університет імені
Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

*СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ*

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
X Міжнародної науково-практичної конференції**

06-07 жовтня 2022 року

Частина IV

Вінниця 2022

УДК 339.922(477)

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 06-07 жовтня 2022 р. Вінниця, 2022. Ч. 4. 272 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності, фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні, практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми маркетингових технологій в умовах євроінтеграції, перспективи розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор, **Нікітішин А. О.**, д-р екон. наук, доцент, **Стопчак М. В.**, д-р іст. наук, професор, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор, **Бондар А. А.**, канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Добровольська Н. В.**, канд. пед. наук, доцент, **Кудирко О. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Терещенко Л. Я.**, канд. філол. наук, доцент, **Тернова А. С.**, канд. техн. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-964-5

3. Нечипоренко В. Неологізація як сучасний засіб поповнення словникового складу англійської мови. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 14-16 вересн. 2021 р. Вінниця, 2021. Ч. 4. 272 с. С. 184-190.

4. Редько Є. Словотвірна контамінація в сучасних інноваційних процесах. *XX – XXI століття: жанрово-стильові й лінгвістичні метаморфози в українській мові і літературі*: колективна монографія / за заг. ред. А. Архангельська. Оломоуц: VUP, 2016. С. 205-229.

5. Тимощук Н.М.. Неологізми на позначення явищ COVID-19: морфологічний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 35. Том 5. С. 168-172.

6. Тимощук Н.М. Телескопізми сучасної англійської мови: дефініція та типологія. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 47. Т. 4. С. 115-118.

УДК: 378.147:80(045)

Т. І. Ткачук, канд. філол. наук

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-4223-269X>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

У статті розглядається суть та значення комунікативної компетентності, досліджено основні підходи до формування дефініції «комунікативна компетентність». Визначено місце та роль інтерактивних методів в процесі

формування комунікативної компетентності. Особлива увага приділена такому інтерактивному методу, як корпоративний. Визначено його суть та виокремлено основні форми. Охарактеризовано зміст та особливості методу проєктів в процесі підготовки студентів-філологів. Узагальнено ефективність застосування інтерактивних методів навчання при формуванні комунікативної компетентності майбутніх філологів.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, інтерактивні методи, філолог, корпоративний метод, метод проєктів.*

Постановка проблеми. Компетентнісно орієнтований підхід у системі вищої освіти є невіддільною частиною освітніх стандартів третього покоління. Такий підхід передбачає нові завдання в навчанні та професійній підготовці студентів вищої школи, покликаний підвищити увагу до ефективних форм та методів формування професійних компетентностей.

Студенти мовних спеціальностей потребують регулярного оновлення та доповнення нинішніх педагогічних положень щодо організації та регулювання освітнього процесу. У зв'язку з цим особливо актуальним стає дослідження концептуального підґрунтя формування професійної філологічної компетентності на основі застосування інтерактивних методів навчання у студентів мовних спеціальностей.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить, що обґрунтуванням і дослідженням проблеми формування комунікативної компетентності особистості займалися вітчизняні й зарубіжні вчені-лінгвісти, психологи, психолінгвісти, лінгводидактики ХХ століття і продовжують різноаспектні дослідження нині (Н. Бабич, О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, Г. Ващенко, В. фон Гумбольдт, Т. Донченко, О. Духнович, О. Леонтьєв, Л. Мацько, В. Онищук, М. Пентилюк, О. Потебня, Т. Симоненко, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, В. Тоїдіс, О. Хорошковська, Л. Щерба та ін.).

Безперечно є багато наукових здобутків, які обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних методів для підвищення ефективності процесу

формування комунікативної компетентності під час навчання. До таких належать праці О. Коротаєва, Г. Мітіна, Л. Пироженко, О. Пометун, С. Сисоєвої, М. Скрипник, Г. Шевченко та інших. Проте, дана проблема потребує ще подальших досліджень та напрацювань.

Метою даної статті є дослідити можливості ефективного використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетентності філологів.

Виклад основного матеріалу. Сучасний освітній стандарт висуває підвищені вимоги до підготовки майбутніх фахівців-філологів, оскільки ця професія передбачає постійну роботу спеціаліста з автентичними текстами іноземною мовою, з різноманітними джерелами оперативної інформації, безпосереднє спілкування з іноземцями, ведення переговорів тощо. Тому, під час навчання найважливішою метою є формування комунікативної компетентності у студентів, що дозволяє отримувати найбільш чітку та повну інформацію під час читання іншомовних джерел, вміння правильно і абсолютно адекватно розуміти англомовного співрозмовника, а також чітко висловлювати свою думку усно та письмово.

У контексті поглиблення розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність», науці відомі різні підходи до його трактування.

На думку О. Низовець, комунікативна компетентність – це здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми в рамках професійної діяльності, що є інтегральним, відносно стабільним, цілісним утворенням, котре проявляється в індивідуально-психологічних властивостях та особливостях спілкування, включає сукупність знань, досвіду, якостей, здібностей особистості, які дозволяють ефективно виконувати професійні комунікативні функції [1].

В свою чергу, Т. Вольфовська трактує поняття «комунікативної компетентності», як необхідний людині рівень сформованості досвіду, умінь і навичок міжособистісної взаємодії, щоб успішно функціонувати в суспільстві з урахуванням власних здібностей і соціального статусу [2].

Зокрема, О. Сібіль визначає комунікативну компетентність як «знання та вміння, які забезпечують об'єктивне сприйняття оточуючих, знаходження адекватного стилю й тону спілкування, здібність емоційно відгукуватися на переживання інших людей, враховувати особливості особистості та психологічного стану співрозмовника, як розвиток рефлексії (самоусвідомлення, самоаналіз) своїх комунікативних можливостей, позиції у спілкуванні [3].

Щодо Л. Мамчур, то автор акцентує увагу на тому, що комунікативна компетентність у науці розглядається як здатність індивіда налагоджувати та підтримувати необхідні контакти в соціумі, як сукупність знань, умінь та навичок у сфері вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття та відображення дійсності у різноманітних ситуаціях спілкування [4].

Таким чином, аналіз вищезазначених трактувань дефініції дає нам підстави розглядати формування комунікативної компетентності студентів-філологів як комплексне поняття, яке відображає систему обґрунтованих педагогічних дій та цілеспрямованих заходів, які впроваджуються в науково-освітній процес вищого навчального закладу. Цей процес супроводжується формуванням мовленнєвої, соціокультурної, лінгвістичної, комунікативної, творчої, інформаційної компетентностей тощо [5].

Слід зазначити, що ефективний процес формування комунікативної компетентності студентів – філологів, адаптований до вимог сучасності, неможливий без застосування інтерактивних методів навчання.

Варто зауважити, що інтерактивні методи навчання відповідають особистісно орієнтованому підходу, за яким викладач і той, хто навчається, є суб'єктами навчального процесу.

Для успішної організації інтерактивного навчання слід визначити обов'язкові її умови: довірливе ставлення між усіма учасниками процесу навчання (викладач – слухач; слухач – слухач); панування демократичного стилю; співробітництво в процесі спілкування; урізноманітнення форм і методів; включення зовнішньої та внутрішньої мотиваційної діяльності. Так,

інтерактивні методи можна розподілити на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації діяльності студентів: інтерактивні технології кооперативного навчання, інтерактивні технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань [6].

Існує цілий ряд інтерактивних методів навчання, які застосовує вища школа, зокрема, це кейс-метод, відеоконференцію, «мозковий штурм», «круглий стіл», фокус-групи, дебати, ділові та рольові ігри, тренінги case studies, групові дискусії, а також корпоративний метод. В процесі формування комунікативної компетентності майбутніх філологів, на наш погляд, досить ефективним є застосування саме корпоративного методу.

Метод корпоративного навчання є технологією інтерактивного навчання в малих групах. Схема корпоративного навчання передбачає розподіл групи на декілька малих груп, кожна з яких отримує завдання та інструкції. Робота кожної групи полягає в самостійному опрацюванні поставленого завдання, успішний результат якого зумовлений діяльністю кожного члена групи.

Корпоративний метод навчання може бути реалізований у наступних формах:

– Метод “Six Thinking Hats” «Метод шести капелюхів» (кожна мала група умовно співвідноситься з кольором капелюха, за яким закріплене певне завдання: білий – фокусування уваги на інформації; жовтий – пошук переваг та оптимістичний прогноз події або ситуації; чорний – виявлення недоліків; червоний – опис емоцій, відчуттів з елементами здогадок; зелений – пошук альтернатив; синій – підбиття підсумків).

– Метод нумерації студентів (студенти роблять повідомлення згідно зі своїм номером у малій групі).

– Метод Learning Together «Навчаємося разом» (кожна мала група отримує тільки частину одного спільного завдання всієї навчальної групи; оцінювання роботи малої групи залежить від досягнень кожного студента).

– Метод Jigsaw «Пила» (кожен учасник малої групи працює з окремим фрагментом спільного завдання).

– Навчання в командах досягнень (мета – спільне пізнання, опанування необхідними знаннями; результат – вся група знає, чого досяг кожен учасник) [6].

До різновиду корпоративного навчання майбутніх філологів відносять метод проєктів.

Мета навчального проєктування полягає в створенні педагогом таких умов під час освітнього процесу, за яких формується індивідуальний досвід проєктної діяльності студента. Навчальне проєктування, перш за все, орієнтоване на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну або групову, виконання якої відбувається упродовж визначеного часу. Технологія проєктування передбачає розв’язання студентом або групою студентів конкретної проблеми, що потребує, з однієї сторони, використання різних методів, засобів навчання, а з іншої – інтегрування знань, умінь із різних галузей знань. Результат роботи над проєктом повинен бути значущим: для вирішення теоретичної проблеми має бути віднайдене конкретне вирішення, для практичної проблеми – готовий до упровадження конкретний результат [7].

Сучасні технології в освіті – це професійно орієнтоване навчання іноземної мови, використання проєктних методів, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп’ютерними програмами, дистанційні курси іноземних мов, створення презентацій у програмному середовищі Open Office Impress, Microsoft PowerPoint, використання ресурсів всесвітньої мережі Internet. Мультимедійні засоби навчання являють собою перспективний і високоефективний механізм, що дозволяє опрацьовувати та представляти більшу кількість інформації, ніж традиційні джерела інформації. Слід також пам’ятати, що мультимедійні засоби навчання, які використовуються в навчальному процесі, повинні відповідати системі психологічних, дидактичних та методичних вимог [6].

Отже, вмiле застосування iнтерактивних технологiй у навчаннi сприяє формуванню навичок критичного мислення та пiзнавальних iнтересiв студентiв. Майбутнi фiлологи починають почувати себе впевнено, вiльно висловлювати свої думки та спокiйно сприймати зауваження, вважати себе активними учасниками навчального процесу.

Інтерактивні методи сприяють ефективності та якості формування комунікативної компетентності, що дає змогу студентам:

- висловлювати власну думку;
- взаємодіяти з викладачем як рівноправним учасником ситуації;
- працювати у команді;
- створювати «ситуації успіху»;
- розширити свої пізнавальні можливості;
- засвоювати велику кількість матеріалу за короткий проміжок часу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, застосування інтерактивних технологій навчання на різних етапах формування комунікативної компетентності – це один із дієвих способів підвищити мотивацію студентів до вивчення мови, покращити атмосферу у групі, а також стати підґрунтям до тісного співробітництва та порозуміння між студентами та викладачем. У студентів викликає задоволення від навчального процесу взаємна довіра, рівноправність та партнерство у спілкуванні. Проте, слід постійно контролювати процес досягнення поставлених цілей, а у випадку невдачі змінювати тактику роботи, шукати та виправляти недоліки. Інтерактивні методи не повинні стати самоціллю – вони мають бути засобом для створення ефективної комунікативної компетентності майбутніх філологів, яка дасть змогу реалізувати особистісно орієнтований підхід у навчанні.

Список використаних джерел:

1. Низовець О. А. Особистісні детермінанти розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07. Київ. 2011. 23 с.
2. Вольфовська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна із передумов досягнення життєвої мети. Шлях освіти. 2001. №3. С. 13–16.
3. Сібіль О. Компетентність випускника школи. Завуч. 2004. №8 (194). С. 11–12.
4. Мамчур Л. Мовна і комунікативна компетентність особистості: суть і характерні ознаки. Педагогічні науки: збірник наукових праць. Херсон, 2006. Вип. 4. С. 193–197.

5. Юрійчук Н.Д. формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя-філолога. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Yuriichuk-N.pdf>

6. Григор'єва Т.М. Інтерактивні методи навчання іноземних мов дорослих. URL: <http://pedagogy.dspu.in.ua/index.php/pedagogy/article/view/303/282>

7. Мирончук Н.М. Застосування методу проектів у підготовці майбутніх викладачів до самоорганізації в професійній діяльності. Проблеми освіти: зб. наук. праць / Ін-т модернізації змісту освіти МОН України. Житомир, 2017. Вип. 87. С. 191 – 196.

УДК:378.147(045)

У. В. Шостак, канд. психол. наук

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3258-2098>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ПЕРЕВЕРНУТЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДНА З ПЕРШОРЯДНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СЬОГОДЕННЯ

Стаття присвячена висвітленню проблеми «перевернутого навчання» та розкриттю можливостей використання технології «перевернутого навчання» в практиці роботи сучасного викладача. Розглянуто моделі інтерактивної технології «перевернутого навчання». Здійснено порівняльну характеристику «перевернутого навчання» з усталеним традиційним навчанням. З'ясовано особливості, переваги та недоліки використання інтерактивної технології «перевернутого навчання» в сучасних закладах вищої освіти. Визначено ефективні умови реалізації інтерактивної технології «перевернутого навчання» в практику роботи закладів вищої освіти. Згадано про труднощі, з якими стикаються науково-педагогічні працівники під час застосування «перевернутого навчання».

Ключові слова: *перевернуте навчання, технологія перевернутого навчання, інтерактивні технології.*